

AZIZ AL-AZMEH • İslâmlar ve Moderniteler

AZİZ AL-AZMEH Şam'da doğdu. Sosyoloji ve felsefe alanında üniversite eğitimini tamamladıktan sonra 1971'de Almanya'ya giderek Tübingen'de felsefe alanında yüksek lisans yaptı. 1977'de Oxford Üniversitesi'nde Albert Hourani'nin danışmanlığında İbn Haldun üzerine doktora yaptıktan sonra Oxford, Cambridge, Exeter gibi pek çok üniversitede dersler verdi. Arap ve İslâm toplumları ile kültürlerini konu alan birçok makale ve kitap kaleme alan yazar, ayrıca editör olarak İbn Haldun, İbn Teymiyye, Maverdî, Abdülvehhab gibi yazarların eserlerinden derlemeler hazırlamıştır.

Islams and Modernities (second edition)

© 1996 Aziz Al-Azmeh

Bu kitabın yayın hakları Verso Edition and NLB'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 934 • Politika Dizisi 45

ISBN-13: 978-975-05-0062-6

© 2003 İletişim Yayıncılık A.Ş. / I. BASIM

1-3. Baskı 2003-2017, İstanbul

4. Baskı 2021, İstanbul

EDİTÖR Tansel Güney

KAPAK Utku Lomlu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Asude Ekinci

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Deve Kaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

AZİZ AL-AZMEH

İslâmlar ve Moderniteler

Islams and Modernities

ÇEVİREN *Elçin Gen*

ÇEVİRENİN NOTU

Arapça sözcüklerin ve eser adlarının transkripsiyonunu gerçekleştiren, değerli bilgilerini bizimle paylaşan Hüseyin Hüsnü Kılıç'a çok teşekkür ederim.

قال ابن المقفّع: إِيَاكَ وَالتَّبِعْ لَوْحِشِي الْكَلَامَ طَمَعًا
فِي نَيْلِ الْبَلَاغَةِ

Belagat uğruna fesahati kaybetme.

Ibn Mukaffa (öl. 759)

İÇİNDEKİLER

Teşekkür	9
GİRİŞ	
MÜSLÜMAN “KÜLTÜRÜ” VE AVRUPA KABİLESİ	11
BİRİNCİ BÖLÜM	
KÜLTÜRELÇİLİK: MUZAFFER KAPİTALİZMİN BÜYÜK ANLATISI	35
İKİNCİ BÖLÜM	
ÇAĞDAŞ ARAP YAŞAMINDA DİNSEL İLE SEKÜLER	67
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
İSLÂMÇILIK VE ARAPLAR	91
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
ARAP MİLLİYETÇİLİĞİ VE İSLÂMÇILIK	119
BEŞİNCİ BÖLÜM	
KÜLTÜREL SAHİHLİK SÖYLEMİ: İSLÂMCI ÖZE-DÖNÜŞÇÜLÜK VE AYDINLANMA EVRENSELÇİLİĞİ	141

ALTINCI BÖLÜM

MÜSLÜMAN MODERNİZMİ VE KANONİK METİN 169

YEDİNCİ BÖLÜM

ÜTOPYA VE İSLÂM SİYASAL DÜŞÜNCESİ 203

SEKİZİNCİ BÖLÜM

VAHHABÎ DEVLETİ 223

DOKUZUNCU BÖLÜM

İSLÂM İNCELEMELERİ VE AVRUPA İMGELEMİ 247

TEŞEKKÜR

Bu kitabın giriş kısmı, Kasım 1992'de, Aix-en-Provence'ta gerçekleştirilen "İslam en Europe - İslam vue d'Europe" başlıklı konferansta sunulan metindir.

Birinci Bölüm, Mayıs 1993'te Arhus Üniversitesi Kültürel Çalışmalar Enstitüsü'nde gerçekleştirilen bir konferansta sunuldu. Oxford Üniversitesi'ndeki Irk İlişkileri Seminer'inde, Berlin'de İleri Araştırmalar Enstitüsü'nde ele alındı. Yayımlanan metin, sunulan metnin gözden geçirilip genişletilmiş halidir.

İkinci Bölüm, Şubat 1993'te Paris'te, Institut du Monde Arabe'de yaptığım bir konuşmanın John Howe tarafından çevrilmiş halidir. *Dirâsât Arabiyye*'de (205-206, 1993) yayımlanmıştır; Fransızca versiyonu *Revue d'Etudes Palestiniennes*'da bulunabilir (49, 1993).

Üçüncü Bölüm iki metnin birleşimidir. "Evrenselcilik, Demokrasi, İslâm ve Araplar" Paris'teki Collège Internationale de Philosophie'deki bir konferansta sunuldu. "Siyasal Bir Kategori Olarak İslâm" ise Temmuz 1991'de Buenos Aires'te toplanan Uluslararası Siyaset Bilimi Derneği 15. Dün-

ya Kongresi için hazırlanmıştır. Bazı kısımları daha sonra Princeton Üniversitesi Yakınoğu alışmaları Bölümünde ve Paris'te *Esprit* dergisinde ele alınmıştır. Jean Leca'ya, Richard Rorty ile Olivier Mongin'e, konferansları dinleyen ilgili izleyicilere yorumları için teşekkür ederim.

Dördüncü Bölüm, *Review of Middle East Studies*'de yayımlanmıştır (4, 1988).

Beşinci Bölüm, ilk olarak 1989'da Honolulu'daki Dođu-Batı Felsefecileri Konferansı'nda sunulmuştur. 1991 yılında, *Culture and Modernity* adlı kitapta (Eliot Deutsch [ed.], University of Hawaii Press) yayımlanmıştır. Yayımlama izni için teşekkür ederim.

Altıncı Bölüm'ün bazı kısımları, Uluslararası İşlâm Düşüncesi ve Uygarlığı Enstitüsü'nün Ağustos 1994'te Kuala Lumpur'da düzenlenen konferansında sunulmuştur.

Yedinci Bölüm, 1988'de Berlin'de Özgür Üniversite'de yapılan halka açık bir konuşmanın metnidir. *History of Political Thought* dergisinde yayımlanmıştır (XI, 1990). Yayımlama izni için teşekkür ederim.

Sekizinci Bölüm, *Arabia and the Gulf* adlı kitapta yayımlandı (Ian R. Netton [ed.], Londra 1988). Yayımlama izni için müteşekkirim.

Dokuzuncu Bölüm, University of Exeter'de açılış dersi olarak sunulmuş, aynı üniversitenin Arap ve İşlâm alışmaları Bölümü tarafından yayımlanmıştır.